

Syndrom

Tilsluttet Norges handikapforbund

NR 2. - 1994.

«Livet er hva vi gjør det til.»

Tid er det stoff som livet er laget av, særlig for oss med «Arbeidsmiljøskader». Selv om dårlig helse, økonomi og ensomhet kan formørke livet for mange, må vi forsøke å tenne et lys som kan varme tilværelsen og styrke fellesskapet. Hordaland lag av LFFL har med stort hell satset på det sosiale samvær for å få medlemmene mer engasjert i lokal-lagsarbeidet. Mange har dessuten funnet «like-stilte» venner på denne måten. Spesielt har våre medlemmer satt pris på «vårturene» som vi har arrangert for andre året på rad.

I 1993 la vi turen til det vakre Rosendal i utløpet av Hardangerfjorden, med overnatting og selskaperlig samvær. Severdigheter som «Baroniet» og et museum fra stedets tre-skipsverft var interessante innslag. Det ble et krav fra medlemmene at dette skulle være en årvisst tradisjon. I år la vi turen til Aurland ved Sognefjorden, hvor en dagstur med Flomsbanen var en opplevelse. Kort sagt bildene skulle tale for seg og vi anbefaler andre lokallag å forsøke noe lignende i sitt distrikt. Jeg vil tilbakevise kritiske roser

som skulle hevde at LFFL ikke skal være en «selskapsklubb». Vi må forene det nyttige med det hyggelige innad i lagene, ellers vil det bli kjedelig og lite engasjerende i den flom av andre fritidstilbud som mediene overosser oss med. Økonomisk har dette også vist seg å være overkommelig for de fleste. Våre søknader til fylkeslegen med nevnte begrunnelser har ført til økonomisk støtte. SYNDROMS redaksjon vil sette pris på reportasjer fra lignende opplevelser fra sosiale aktiviteter i andre lokallag. Send gjerne med noen fotos.

Red. H.U.

SYNDROM

Medlemsblad for:

Landsforeningen for
løsemiddelskadde, LFFL
Tilsluttet Norges
Handikapforbund, NHF
Ansvarlig redaktør:
Roald Fønnes.

Redaksjon:

Annonse, produksjon og
ekspedisjonsansvarlig:
Redaktør Harry Ulich
Roggesvei 40
5062 BØNES
Telefon: 55 12 16 71

Tekniske data:

A 4 format, satsflate 180 x265mm
Antall spalter: 3
Spaltebredde: 12 cic
Trykkmetode: Offset, raster 48 -
54 linjer. 4 nummer pr. år.

Lesekret:

Medlemmer i LFFL,
NHF tillitsvalgte, personell i
helse og politiske organer,
dagsaviser, NRK og andre
helsebladsredaksjoner.

Annonsepriser:

Sort hvit 1/1 side kr. 1500,
1/2 side kr. 800,- 1/4 side kr. 500,-

Adresse sentralt:

LFFL / NHF
Boks 9217 Grønland
0134 Oslo.

Telefon : 22 17 02 55

Kont.person: Hanne Grimstvedt.

Leder: Roald Fønnes

Oyjordsveien 71
5035 BG- SANDVIKEN
Tlf: 55 95 08 80

Nestleder: Hermod Telebond

Parkveien 46 2310 STANGE
Tlf: 62 57 17 11

Sekretær: Sæfrid Skaur Olsen

Bekkeveien 1
1700 SARPSBORG
Tlf: 69 14 50 62

Kasserer: Anne Marie Jensen

Tjurveien 208616 Båsmo.
Tlf: 75 16 95 21

Styremedlemmer:

John Andren Porsgrunnveien 19 a
3730 SKIEN. Tlf: 35 52 12 83

Lars Kristian Hille. Boks 148
4501 MANDAL. Tlf: 38 26 11 65

Frode Salvesen . Revekroken 17
4800 ARENDAL. Tlf: 37 02 44 19

varamedlemmer:

Nils Roald Kirkvik
Fossmøveien

9200 BARDUFLOSS.
Tlf: 77 83 3416

Trond Ceeberg 3 240 ANDEBU
Tlf:33 44 3078

Arne G.Paulsen Rødsveien 89 a
1781 HALDEN. Tlf: 69 17 56 63.

Lederens hjørne

Roald Fønnes

Vel overstått sommer.

vi går nå mot høst og en høy aktivitet i lagssammenheng og mange viktige valg skal taes. Ulike kurs settes igang og noen er nyttige for oss. Landsforeningen avholder kurs i likemannsarbeid på Dombås, helgen 14. - 16.oktober. Dette arbeidet har vært og er viktig for mange mennesker i LFFL sammenheng. Hordaland ble tatt ut av NHF som prøvemyke i 1991 og evalueringen av prosjektet viste at det var et stort behov for dette tilbudet. Om vi er skadet av løsemidler, gass, støv, kjemikalier eller andre stoffer, har vi stort sett de samme problemene. Hjemmeskadene vi sliter med er lite synlige for de fleste andre mennesker, men for de som står oss nærmest vet hva disse skadene går ut på. For de pårørende er ikke skadene «usynlige», de ser og merker hvordan skadene endrer personligheten og hvilke fysiske problemer en får. Likemannsarbeidet tar sikte på å la oss skadde få en bedre selvinnsikt i vår egen personlighet og skader slik at livssituasjonen bedres for alle

parter. Mange vil gjerne si at dette har lite for seg, men av egenerfaring kan jeg si at det er nyttig. På seminaret om «kognitiv funksjons-svikt og rehabilitering - brukerbehov, tilbud og organisering 25.-27.5» fikk FFO

(Funksjonshemmedes Felles-organisasjon) utfordringen til å samle de organisasjoner som hadde disse kognitive problemene.

En definisjon på hva kognitiv funksjons- utfall er:

Svikt i konsentrasjon, oppmerksomhet, hukommelse og reguleringsvansker i form av nedsatt initiativ,passivitet, emosjonelle vansker og adferdsavvik. Dette kalles ofte «usynlige» eller kognitive handikap. Den 31.august inviterte FFO også LFFL til å delta på møte og der ble det nedsatt en arbeidsgruppe. Vi anser dette arbeidet for å være meget viktig for vår sak slik at vi ble med i arbeidsgruppen. Referater fra videre arbeid vil bli satt i bladet. Formålet er å ivareta disse gruppernes interesser på en best mulig måte. Det er en stor utfordring i og med det skal være «Hjerneåret» neste år. Et annet resultat av det samme seminaret er opprettelse av en tverrforbindelse over landegrensene.

Et samarbeid blant andre kognitive brukergrupper i Danmark, Sverige og Finland er opprettet og foreløpig tar en sikte på å få til et møte sommeren 1995. Informasjon om dette arbeidet vil bli satt inn i «SYNDROM»

Roald Fønnes

Kjære leser
 Harry Ulich
 Redaktør

Syndrom Nr. 1. 1994 var en debut for undertegnede. På baggrunn av det vil jeg takke for alle positive tilbakemeldinger og lofter om stoff fra lesere som har ringt til redaksjonen. Dessuten er det ønskelig om du vedlegger et foto av deg selv eller det du beskriver, hvis du har det for hånden. **Den som har en skade** eller er pårørende, er livet ofte annerledes enn vi kunne ha ønsket det. Vi savner ofte noen som kan forklare og løse problemer og gi livsmot. I handlingsplanen fra årskonferansen 1994 fremgår en 3 liste med 11 prioriterte mål som på sikt må være ment som en målsetting. I Syndrom N1. 94, påpeker Edith Soraas med rette at der ikke har vært forhold mellom mål og resultater, i betraktning av alle de år som LFFL har eksistert. Derfor er det litt av et ansvar vi har påtatt oss, dette gjelder også Syndroms medvirkning i å spre nyttig informasjon. Personlig har jeg støtt på medlemmer som har vært skuffet over LFFL sitt engasjement i deres personlige sak. D.v.s. at vi har sagt at vi skal se på saken osv. men tiden går og intet

skjer. Det må derfor være viktig for oss å klargjøre hva vi kan, og særlig hva vi ikke kan utrette for våre medlemmer. Tomme lofter er det verste av alt. Det svekker troverdighet og tillit. Det er viktig for alle medlemmer som i realiteten betyr «deltaker» eller medspiller, at vi stiller oss selv følgende spørsmål i riktig rekkefølge.

1. Hva kan jeg gjøre for fellesskapet?
2. Hva kan fellesskapet gjøre for meg?

LFFL/NHF har i likhet med andre interesseorganisasjoner ingen avgjørende myndighet i offentlige organer. Vi kan derimot skaffe oss kunnskaper om lover og rettigheter, slik at vi bedre kan kontrollere om den behandling vi har fått er riktig. Dessuten har vi muligheter gjennom offentlige organer å spre informasjon om våre kår. Syndrom er et medium som vi kan sende til de personer og instanser som har makt og myndighet. Slik kan vi påvirke samfunnet. Derfor kan vi aldri vite hva som har påvirket. Men hovedsaken er at vi ser resultater.

Jeg er ikke i tvil om at vårt arbeide og særlig NHF sine seriøse metoder og høye kunnskapsnivå er respektert og at det har hatt stor påvirkningskraft når det skal fattes vedtak. Et eksempel på det er bl.a. debattinnlegget om Velferdsstaten som var stukket inn i Syndrom Nr. 1. 1994.

Jeg er ganske overbevist om at dette bl.a. kan ha medvirket til Regjeringens helseplan den 8.9.94. Den sier at det skal ytes mer til pasienter med kroniske og sammensatte lidelser. Derfor er det helt korrekt sagt av Snefrid Skaar Olsen at vi må benytte oss av NHF sine seminar og kurstilbud. Så langt har LO rett når det hevdes at «kunnskap er makt». Vi kan be til guder som LO, NHF, LFFL osv. men vi må selv «styre unna skjærene».

Hvilke rolle kan SYNDROM spille ?

Som redaktør ser jeg det som en prioritert oppgave at vi åpner for en lespaltes «fagfolk svarer». Her skal ingen være redd for å stille spørsmål, da alle får være anonyme. I denne anledning har Edith Soraas, som har praksis fra helsevesenet sagt seg villig til å bistå redaksjonen så langt hun kan. I det minste har hun erfaringer til å stille de riktige spørsmål til de rette personer for om mulig å oppnå riktig svar.

Svar på spørsmål fra leserne
 Hvordan kan jeg anskaffe «Arbeidsmiljøsementerets» hefte om løsemiddelskadde?

Svar. Opplaget er utsolgt. Nyrevidert utgave vil utkomme i 1995. Syndrom vil informere om dette når tiden er inne.

Spørsmål:
 Når kommer neste nummer av Syndrom ut?
 Svaret var. Vi håper å få Nr. 2. ut for «likemannskonferansen» på Dombås den 14-16. Oktober 1994. Nr. 3 må vi slå sammen til ett dobbelt nummer, som vi tar mål av oss til komme ut med, primo medio Desember. For 1995 må vi komme ut jevnere enn tidligere. Med 4. nummer minimum. Slik som jeg har avtale om. Men utgivelsene er avhengig av tilgang på stoff.

Hva betyr «SYNDROM» ?
 Da jeg ble redaktør for bladet, ønsket jeg en mer klar definisjon av bladets tittel «Syndrom». Syndrom er en samling tegn som legen finner, som tyder på et sykdomsbilde. Dette kalles også objektivt «SYMPTOM». Det som pasienten føler, kalles derimot for et subjektivt symptom. Herfra stilles den endelige «DIAGNOSE». Syndrom, symptom, diagnose og operasjon er uttrykk som kommer fra medisinen, men som også anvendes i andre bransjer og strategier som f. eks. markedsføring og det militære.

Det er bedre å gjøre en god gjerning i nabolaget, enn å dra lange veier for å brenne røkelse.

Kinesisk ordspråk

Ole Stiansen får erstatning -

Uten ny rettssak, etter å ha blitt løsemiddelskadet i plastbåt-bransjen. Dette er en av et titalls overskrifter som stod i sørlands-pressen som dekket denne saken. Det omfangsrrike materiale som «Ole» har oversendt vil vi komme tilbake til. I denne omgang konsentrerer vi oss om det som ble skrevet om selve dommen.

«FÆDRELANDSVENNEN»

Arendal: 22.2.94.

Dommen i saken mellom den løsemiddelskadde Ole Stiansen og Polar Boats A/S blir ikke anket. Polar Boats A/S har nylig gått med på å betale et begrenset erstatningsbeløp til Ole Stiansen, som vant saken i Nedenes herredsrett. Selv om Polar Boats A/S mener at dommen er feil, har selskapet gått med på å yte en erstatning for å unngå ytterligere ressursbruk, opplyser advokat Sverre Nordmo til «Fædrelandsvennen.» Erstatningsbeløpet er godtatt

av motparten. Partene er blitt enige om ikke å gå ut med størrelsen på erstatningsbeløpet.

«AGDERPOSTEN»

Arendal: 24.2.94.

Ole Stiansen og Jakob Wahl har kommet til - forliksavtale med Polar Boats A/S om et erstatningsbeløp etter at Stiansen vant frem med sin sak i Nedenes herredsrett i fjor høst. Herredsretten, som kun behandlet spørsmålet om erstatningsansvar, fastslo at Polar Boats A/S hadde objektivt ulovfestet erstatningsansvar etter at Ole Stiansen som 47-åring ble uføretrygdet og måtte gi opp sin yrkeskarriere i plastbåtbransjen. -

Viktig dom

Dommen i herredsretten slo fast at Stiansen har krav på erstatning både for inntektstap, men og utgifter forbundet med yrkessykdommen forårsaket av arbeidsforholdene ved Polar Boats A/S. - Forliksavtalen innebærer at dommen ikke blir anket, og det er av stor betydning at dommen nå blir rettskraftig sier advokat Wahl, som førte saken for Stiansen og hans fagforening, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Advokat Sverre Nordmo, som representerer Polar Boats A/S, sier til «Fædrelandsvennen» at dommen er feil, men at selskapet har gått med på å yte

en erstatning for å unngå ytterligere ressursbruk. Ingen av partene vil kommentere størrelsen på erstatningsbeløpet. Tidligere har Stiansens advokat varslet et erstatningskrav i millionklassen dersom hans klient fikk medhold.

En privatsak-

Burde ikke størrelsen på erstatningen være av offentlig interesse ettersom saken har prinsipiell betydning også for andre løsemiddelskadde og andre i sammenlignbare saker.?

Det kan man godt si, men først og fremst er dette en sak mellom Ole Stiansen og Polar Boats A/S, sier LO-advokat Jakob Wahl til Agderposten.

Aust-Agder lag av Landsforeningen for løsemiddelskadde som har ca 40 medlemmer, har varslet flere erstatningskrav i kjølvannet av Stiansen-saken.

Kommentar v/Red. H.U.

Med det kjennskap vi har til forliks-avgjørelser som er underlagt taushet fra partene, kan vi trygt si at forskjellen er oppsiktsvekkende fordelaktig for arbeidsgiver. Mens en erstatning fastlagt av retten er offentlig og oftest av en størrelse som erstatter de reelle tap som arbeidstager blir påført for resten av livet. Syndrom vil komme tilbake til omstendighetene omkring denne erstatningsbeløpssaken.

SYNSPUNKT.

Snefrid Skaar Olsen
Østfold lag av LFFL.

Jeg har noen tanker og syns-punkter om løsemiddel-skadde og LFFL. Den skadde selv og de pårørende. Jeg er på-rørende til en mann som er skadet. Han var sveiser på et skipsverft i mange år. Arbeidet bestod av syrefast sveising i dobbeltbunn og han ble utsatt for mye gift og «dritt». Selv om han var med i verneombudet fikk vi i tettertid vite mer om alle fare som en ble utsatt for, men mange var det for sent. Sveisere er en yrkesgruppe som sjelden får diagnosen løsemiddel-skadet. Dette

har jo med penger å gjøre, det er kanskje lettere å få diagnosen MS-Bechtrew-Fibrosit eller Senil dement osv.

Mange ganger har jeg hevdet at leger må se helheten og hva pasienten har drevet med i sitt yrke. Ikke minst gjelder det å lytte til pasientens symptomer og hvordan personen har det. Ikke minst kan ektefellen bidra med viktige opplysninger når en riktig diagnose skal stilles. De pårørende er en viktig del av helheten. Vi har det ikke lett vi heller. Du skal forholde deg til en kjær ektefelle igjennom mange år, som så har fått påvist en hjerneskade.

Vi som er pårørende må «synliggjøre» oss overfor leger og trykdevesenet. Da jeg ble valgt inn i LFFL sitt hovedstyre på årskonferansen, følte jeg dette som en stor utfordring og ansvar. Men skal vi komme videre må vi alle sammen gjøre en innsats. I lokallags-sammenheng må vi prøve å ta opp til diskusjon hvordan vi vil ha foreningen vår, og hvordan vi i

fellesskap kan løse problemer og gi tilbake-melding til LFFL sentralt. På denne måten kan vi komme et skritt videre. Vi er jo alle i samme situasjon!

På årskonferansen 1994 ble det uttalt-«LFFL må satse på de pårørende som en ressursgruppe». Ved å få de med i lagsarbeidet vil de få en bedre forståelse av den skadde og familiesituasjonen. De pårørende kan da nyttes i likemans-arbeide. Jeg har et ønske om at det kunne drives likemansarbeide overfor pårørende med samtalegrupper for råd og veiledning. Dessuten vil jeg fremholde at vi bør ha et tettere samarbeide med NHF. Vi må være flinkere til å ta kurs og følge opp på alle områder. Dette er nok en riktig vei å gå

Vennlig hilsen
Snefrid Skaar Olsen

Kommentar. Red. H.U. Snefrid som er sekretær i LFFL sentralt, peker på en rekke viktige forhold som bør engasjere oss alle, og i denne forbindelse må «alle» ikke minst gjelde også de pårørende. Det er tydelig at Snefrid ønsker andres synspunkter på dette. Som redaktør vil jeg oppfordre til leserinnlegg. Personlig tror jeg at de pårørende med LFFL og NHF støtte etablerer egne likemansgrupper som kan diskutere uten at vi som er løsemiddelskadet skal være en «flue på veggen». Med det som utgangspunkt kan det kanskje være et godt grunnlag for samarbeide mellom den som er skadet og de pårørende, såvel i LFFL som i den enkelte familie.

ALTERNATIVE BEHANDLINGSTILBUD

Som forord til Knut Jarle Lisebrekke sitt leserbrev, vil Red. H.U. klargjøre Syndroms holdning til alternativ medisin, behandling, og livsstil. Og selvsagt har leserne anledning til å ha motforestillinger til dette. I min presentasjon S. Nr. 1.94, hevdet jeg at vi måtte han en uinnskrenket ytringsfrihet. Det er kjent at helsemyndighetene som

er kontrollert og styrt av skolemedisinen anser en rekke alternative tilbud som «kvakksalveri». Syndrom bør forholde seg til en dom som ble avsagt for nylig, hvor myndighetene saksøkte en Healer. I dømspremissene fremgikk det at Healeren måtte avstå fra å gi kreftsyke og andre alvorlige syke falske forhåpninger om helbredelse, men

retten så ikke bort fra at pasienter var blitt helbredet. Ut fra dette fikk Healeren fortsette sin praksis. Derfor vil Syndrom inntil videre forholde seg til dette og ha et «åpent sinn» til alle alternativer. Som måtte komme fra leserne. Dessuten har hver tredje nordmann forsøkt alternativ behandling, i flg. en undersøkelse foretatt av A/S Opinion

Leserbrev fra Knut Jarle Lisebrekke, Groberget 3580 Geilo.

HEALING/HÅNDS-PÅLEGGELSE

Jeg vil oppfordre alle fylkes- og lokallag til å invitere en Healer/Håndspålegger til å holde foredrag på et medlemsmøte. Ideen fikk jeg av et av lokallagene i Nord-Norge, da de fortalte om tilsvarende foredrag de på et med en akupunktør. Til sist vil jeg gjøre

oppmerksom på at Healing er svært forskjellig fra de andre typene alternativ medisin eks. akupunktur, homøopati, soneterapi, osv. Healing er som en operasjon, resultatet kommer med en gang etter behandlingen. Luktesans, hjerneskader osv. retter seg kanskje

helt eller delvis etter 20 minutters behandling. Dette erfarte jeg selv. Jeg er så godt som frisk. Jeg vil gjerne at dette blir kjent for LFFL sine medlemmer. Husk Healing er åndelig behandling, men dette er noe som Healeren vil forklare

LITT OM HEALING

Mennesket har syv chakraer, dvs. energisentre, i kroppen. Chakrasystemet er en psykologisk forståelsesmodell som kommer fra Østen, og som baserer seg på kunnskapen om at kropp og sjel

henger tett sammen. Ved store psykiske påkjenninger kan ett eller flere chakraer bli blokkert og spenningen rundt dette punktet faller. Resultatet blir at livsviktige hormoner og stoffer kroppen

trenger, ikke blir produsert. Healeren holder hendene over punktene og tilfører kroppen en høyere spenning slik at chakraet «starter» igjen: En seriøs Healer har høyere spenning enn normalt

Hilsen Knut.

Thorleif Thyrum

Akerhus lag av LFFL 7.9.94.

Red. H.U. siterer og svarer.

Kjære Thorleif, takk for ditt hyggelige og omfangsrike brev, som bar preg av å være et personlig brev til Red. og et innlegg til Syndrom. Derfor svarer jeg på denne måten. Det er hyggelig å se at du likte S. Nr. 1.. Ditt forslag om at det burde legges ut på legekontorer m.m. og anvendes til medlemsverving, er herved oversendt til styret. På vegne av Akerhus lag ønsker du «klart svar» på følgende spørsmål, som du har fremmet på landsmøtene 1992-93-94.

Spørsmål 1. Hva med en prøvesak?
Spørsmål 2. Statistikk tilforskere?
Spørsmål 3. Juridisk fagråd?
Du mener at LFFL med støtte fra NHF kan skape en rekruttering av nye medlemmer hvis det satses på dette. Utleggene må kunne dekkes fra erstatnings-beløpet.

Spørsmålene dine er krevende, derfor anbefaler jeg at du utdyper de mer og oversender de skriftlig til styret. Samtidig utber Syndrom svar fra styret til en senere utgivelse av Syndrom. Skal vi i LFFL ha håp om et realistisk resultat av dine spørsmål, vil jeg for egen regning tro at vi må forene våre krefter samlet. LFFL/NHF/LO må med nødvendig medisinsk/juridisk ekspertise skape en slagkraftig enhet mot de «makthaverne» som har avgjørende myndighet. Kanskje Syndrom bør ta etter «storebror Handikapnytt» når det gjelder å engasjere seg i den sosialpolitiske samfunnsdebatt. I den senere tid har selveste statsmonopolet NRK rettet søkelyset på Norge som verdens sosialkontor, hvor det fokuseres på at våre styresmakter er mer opptatt av svake grupper utenfor landets grenser, enn innenfor. De tror antagelig at Norge er et rikt

land for alle. Det er mange som deler din frustrasjon når du føler deg lite verdsatt etter et arbeidsliv på 43 år i «gass og dritt» med skattetrekk, trygdetrekk, og kontigenttrekk til fagforening. Du sier at du ønsker å blåse i trompetene og gå på barrikadene ved å kreve din rett, etter å ha gjort din samfunnsplikt. Selvsagt kan vi be til høyere makter, men jeg er redd for at vi må styre unna skjærene selv, og legge opp til en realistisk strategi, hvor Syndrom kan brukes til «TROMPET». Men det må skje med hovedstyret og ansvarlig utgivers velsignelse.

Red. H.U.

PS. Lykke til med Danmarksturen til Akerhus LFFL, den 25/28-9.94. ser frem til referat m. noen bilder fra turen.
D.S.

Erfaringer med likemannsarbeid i Hordaland lag av LFFL. Av Edith Søråas.

Hordaland lag var så heldig å få være med i NHFs forsøksprosjekt i Likemannsarbeid.

To av lagets tillitsvalgte deltok i 1991 på kurs, og laget driver nå organisert likemannsarbeid på 3. året. Etter som likemannsarbeid er en prioritert oppgave for LFFL vil vi gjerne dele vår erfaring med andre lokallag. Likemannsarbeidet foregår i samtale-grupper på 6-8 personer en gang pr. ukedag, fast sted til fast tid. Gruppene har hele tiden vært ledet av dem som gjennomgikk NHFs kurs i likemannsarbeid. Retningslinjene for arbeidet har vært slik det fremgår av NHFs «Strategi-dokument i likemannsarbeid».

Likemannsarbeidet er ment å være ledd i sosial rehabilitering. En prøvde derfor da den første gruppen startet å konkretisere hva en mente arbeidet skulle resultere i. En ble stående ved **målsetting**: - synliggjøre problemene - finne muligheter for problemløsninger for

problem-løsninger sammen med andre - konfrontering = bli reagert på /korrigert - avklare mulig feilinformasjon - øke selvtilliten ved mestring sammen med andre.

Det har vist seg at likemannsgrupper er en god måte å oppnå sosial rehabilitering. Det er viktig å erkjenne overfor seg selv - at det en selv som må gjøre noe med seg selv. Det nytter ikke å ha den oppfatning at alle skal ta hensyn til at en er skadet. Det vil si: - er en oppfarende, aggressiv og initiativløs, så er dette noe omgivelsene skal forholde seg til.

De nærmeste skal ikke være nødt til å finne seg i alt. Utenforstående kan en nå slett ikke vente det av. Og i lagsammenheng - hvor alle er mer eller mindre skadet - hvordan går det når alle venter uendelig forståelse, toleranse og tålmodighet av alle - og ingen er i stand til å innfri slike forventninger?

Den som skal lede en likemannsgruppe må ha respekt for mennesker slik at en kan ivareta taushetsplikten. Og en må ha et avklart forhold til sin egen skade og livssituasjon. I dette ligger at en må ha lært å takle sine problemer og ha lært å leve med dem. Uten dette kan det være vanskelig å lede gruppen

fremover, og det hele kan lett ende opp som en «syteklubb» hvor konkurrerer om dårligst erfaring med trygdekontor og helsevesen. likemannsarbeidet er noe av det mest positive laget har arbeidet med. Det har resultert i medlemmer som etterhvert har påtatt seg oppgaver for, laget. Og det har resultert i bedre sosial kontakt mellom medlemmer - og mellom familier og pårørende.

Dette fikk en bekreftet da laget i vår arrangerte weekend - tur for medlemmer og ektefeller. Det er også bekreftet ved større interesse og deltagelse i lagets studiearbeid. Passivitet er som kjent løsemiddelskaddes og familiens største problem. Det fører til en passiv tilværelse foran TV-apparatet med mye røyking.

For en person med psykiske og fysiske reduksjoner er dette helt klart nedbrytende. Det er derfor med stor glede en kan konstatere at likemannsarbeidet har ført til en bedre livssituasjon for medlemmer og deres familier.

Vi ønsker det nyoppnevnte likemannsutvalget lykke til med arbeidet, og håper at alle lokallag kommer i gang med likemannsarbeid i organiserte former.

HOVEDSTYRET ARBEIDER BLANT ANNET MED FØLGENDE SAKER:**Oppfølging av vedtak fattet på årskonferansen som er :**

1. Opprettelse av et fagråd.
2. Samarbeid med den Norske Lægeforening og Norsk Nevrologisk Forening.
Prøvesak i media.Forspørsel til lokallagene om å finne personer som kan stå frem i media med sin sak.
3. Forskning på følgeskader. Det tæs kontakt med alle Yrkesmedisinske avdelinger i landet hvor LFFL stiller seg til rådighet med sin erfaring angående løsemiddelskader.
4. Spørreundersøkelse blandt medlemmene og få faglige råd og veiledning på dette arbeidet.
5. Søknad til NHF angående fravikelse av pgrf. 29,5 i NHF's lovverk.
6. Gaven til Muritunet.
7. Samarbeide med Den Norske Lægeforening og andre som kan ha påvirkning på beregningsgrunnlaget for utregning av yrkesskadeerstatningen.
8. Arbeide med å synliggjøre LFFL og de usynlige handikap i i alle media som fagforeningsblader, Handikapnytt. Spre "SYNDROM" til flest mulig hvor det måtte passe lokallagene.
9. Vi vil trekke med de pårørende i hele vårt arbeid som en viktig ressurs.
10. Arbeide for opprettelse av rehabiliteringssentre
11. LFFL skal knytte kontakter mellom LFFL's lokallag og LO lokalt.

Når det gjelder å arbeide med å synliggjøre skjulte handikap er dette skrevet under lederen har ordet. Lokallagspakken er sendt alle lokallag som er i drift og videre informasjon vil bli sendt ut så snart en kan. Hovedstyret tar sikte på å avholde et likemannskurs som det er sendt ut invitasjon og så en lokallagskonferanse i midten av november. Dette kurset arbeides det med og det vil bli sendt ut invitasjon

LOKALLAG PR. SEPTEMBER 1994

***Østfold LFFL** v/ Snefrid Skaar Olsen 1700 Bekkeveien 1 SARPSBORG Tlf: 69 14 50 62. ***Akerhus LFFL** v/Thorleif Thyrum 2050 JESSHEIM Tlf: 63 97 33 91 ***Hedmark LFFL** v/ Tor Erling Lovbakk Skredderstua 2323 INGERBERG Tlf: 62 59 56 34 ***Oppland LFFL** v/ Magne Hovda Bergasvingen 2900 FAGERNES Tlf: 61 36 05 81 ***Buskerud LFFL** v/ Arne Odegård Vikveien 22. 3050 MJØNDALEN Tlf: 32 87 47 24 ***Vestfold LFFL** v/ Eva Kristensen Lorteveien 2 3123 TONSBORG Tlf: 33 36 89 73 ***Telemark LFFL** v/ John Andren Porsgrunnveien 19a 3730 SKIEN Tlf: 35 52 12 83. ***Aust-Agder LFFL** v/Frode Salvesen Fagforeningens hus Nedre Tyholmsvei 4800 ARENDAL Tlf: 37 02 81 50 -37 02 44 19 ***Vest-Agder LFFL** v/Lars Kristian Hille Boks 168 4501 MANDAL Tlf: 38 26 11 65 ***Rogaland LFFL** v/ Knut Tore Boe, Nadalsbergstubben 16 4300 SANDNES Tlf: 51 63 17 50. ***Hordaland LFFL** v/ Roald Fønnes, Oyjordsveien 71, 5035 BG-SANDVIKEN Tlf: 55 95 08 80. ***Løsemiddelforeninga i Møre og Romsdal** v/ John vinje Parkgata 26 6003 ÅLESUND Tlf: 70 12 30 03 ***Sør-Trøndelag LFFL** v/ Dagfinn Olsen Håkon Herdebreis vei 4 7046 TRONDHEIM Tlf: 73 91 32 84 ***Nordland LFFL Region sør** v/Anne-Marie Jensen Tiurveien 20 8616 BÄSMOEN Tlf: 75 16 95 21 ***Nordland LFFL Region Bodo og Salten** v/ Kyrre M.Hansen Postboks 93 8160 GLOMFJORD Tlf: 75 75 4 18 ***Troms LFFL** v/ Nils R.Kirkvik Fossmoveien 9200 BARDUFOSS Tlf: 77 83 34 19
KONTAKTPERSONER PR 20.9.: **Oslo LFFL** v/ Eldbjörg Juvik Edv.Munchsvei 59 1063 OSLO Tlf: 22 32 00 13
* **Sogn og Fjordane LFFL** v/ Norvald Husetuft 6837 HOLSEN Tlf: 57 82 47 63